

Khi Tôi Học Đạo

TT.Thích Tâm Trí

---o0o---

Nguồn

<http://www.quangduc.com>

Chuyển sang ebook 27-8-2009

Người thực hiện : Nam Thiên – namthien@gmail.com

Link Audio Tại Website <http://www.phatphaponline.org>

---o0o---

Ngày xưa khi còn là chú điệu mới học đệ ngũ, trong những buổi hầu trà tôi nghe quý Thầy đàm đạo với nhau về một đề tài từ một bộ kinh hay một cuốn sách thiên nào đó, mà ý chính là thế này: “Khi tôi chưa học đạo, tôi thấy núi là núi; sông là sông; khi tôi học đạo tôi thấy núi không phải là núi, sông không phải là sông; sau khi học đạo xong tôi lại thấy núi là núi, sông là sông”. Tôi nghe mà chẳng hiểu chi dù có vắt óc suy nghĩ. Về sau học môn triết Tây, nghe giáo sư giảng về cái Ta (le moi), tôi nhớ có một ý rất triết mà cũng rất thơ: “tôi không thể ngồi bên cửa sổ để nhìn tôi đi qua đường”. Những ghi nhận đó cứ đeo đẳng mãi trong đầu và tôi chẳng tự tin là mình hiểu những ý trên là đúng hay không.

Tại sao khi chưa học đạo thấy núi là núi, sông là sông; đến khi học đạo thấy núi không phải là núi, sông không phải là sông; khi học đạo xong lại thấy núi là núi sông là sông? Sau nhờ học Duy Thức vấn đề mới được giải mã.

Thì ra thế giới với thiên hình vạn trạng trong đó con người cùng muôn vật chung sống, theo Duy thức học đó là thế giới của “ý ngôn cảnh”. Cảnh chỉ cho thiên hình vạn trạng, ý chỉ cho ý tưởng, ý niệm và ngôn chỉ cho ngôn cú danh xưng.

Khi tắm dưới sông ai cũng cảm nhận được cảm giác mát dịu của dòng sông, và mặc nhiên không ai bận tâm đặt vấn đề là có dòng sông hay không có dòng sông; nếu có, thì cái gì là dòng sông? Nếu không thì tại sao? Có lẽ vì không quan tâm truy cứu nên ai cũng thấy núi là núi sông là sông; nếu quan tâm truy cứu ta sẽ thấy cái được gọi là sông với dòng nước chảy, thực thì đó không hẳn là sông hay dòng sông.

Thứ nhất, nếu một người từ lúc sinh ra đến khi trưởng thành chưa hề nghe ai nói đến từ sông. Cũng không được ai dẫn đến và chỉ cho thấy con sông hay dòng sông, chắc chắn người ấy khi tình cờ gặp phải dòng sông họ sẽ ngỡ ra không hiểu và gọi được dòng sông họ đang thấy là cái gì.

Thứ hai, ngay những người từng nghe, thấy và tắm dưới sông đi nữa họ cũng không thể gọi đúng tên cái thực tại mà họ đang đắm mình trong đó, bởi danh từ dòng sông hay dòng nước sông thuần túy chỉ là danh ngôn được dùng để miêu tả vấn đề, chứ danh ngôn bản thân nó hoàn toàn không phải là vấn đề.

Thứ ba, cái được gọi là sông hay dòng sông kỳ thực là không có, bởi dòng sông mà ta đang tắm, nếu phân tích về mặt vật lý thì không có cái gì là dòng sông. Dòng sông là sự kết tụ của vô số những phân tử nước, tách rời tất cả những phân tử nước ấy đi dòng sông sẽ còn là hư vô, và như ta biết trong mỗi một phân tử nước luôn phải hội đủ hai thành tố là Hydro và Ôxy (H_2O). Thiếu một trong hai thành tố này sẽ không có sự xuất hiện của một phân tử nước, chưa kể là phân tử nước chỉ có và tồn tại trong môi trường thích hợp, trong một môi trường không thích hợp ngay cả một phân tử nước cũng không thể có nói chi là có cả một dòng sông!

Như vậy, danh từ dòng sông được dùng để miêu tả một hiện tượng vật lý mà hiện tượng đó thực chất nó hoàn toàn không có thực thể cá biệt của riêng nó. Do đó, dòng sông chỉ thuần là vấn đề của ý ngôn cảnh, tức hiện tượng vật lý chỉ tồn tại trong phạm trù của tư tưởng và ngôn ngữ của sự hiểu biết và phân biệt của sự nhận thức hay của Thức mà thôi, chứ hiện tượng vật lý không tồn tại bên ngoài sự hiểu biết và phân biệt của Thức. Theo Duy Thức học, ngôn ngữ và tư tưởng hay sự hiểu biết và phân biệt của thức được sinh khởi từ “danh ngôn chủng tử”. Danh ngôn chủng tử hay hạt giống của tư tưởng và ngôn ngữ từ vô thủy đến giờ huân tập vào tạng thức chúng ta và đã thành tập khí, tức thói quen vốn có từ muôn kiếp nghìn đời; và rồi chúng ta dùng tập khí danh ngôn chủng tử này để nhận biết và phân biệt hiện tượng vật lý. Chú kỳ thực chúng ta hoàn toàn không biết được gì về hiện tượng của thế giới vật thể. Nói cách khác, chúng ta nhận biết là nhận biết về chính những dữ kiện tri thức mà chúng ta tích lũy được qua quá trình thu thập kiến thức của chúng ta mà thôi, chứ chúng ta không thể nhận biết thế giới vật thể bằng chính những gì thuộc về thế giới vật thể.

Luận Thành Duy Thức: Chủ thể nhận thức cho rằng sự nhận thức chỉ xảy ra khi có đối tượng bị nhận thức, thực thì chủ thể nhận thức không thể nhận thức được đối tượng bị nhận thức, chủ thể nhận thức chỉ nhận thức được

những khái niệm, những ý tưởng của chính bản thân của chủ thể nhận thức có được về đối tượng bị nhận thức, chứ chủ thể nhận thức không thể hóa thân vào đối tượng bị nhận thức (khách thể) để nhận biết những gì được nội hàm trong đối tượng bị nhận thức. (năng thủ bị giác, diệc bất duyên bỉ, thị năng thủ cố, như duyên thử giác).

Quả đúng là khi tôi học đạo tôi thấy núi không phải là núi, sông không phải là sông. Vậy núi, sông trước mắt thì sao? Núi sông trước mắt theo Duy thức học đó là hiện tượng y tha khởi, theo Hoa Nghiêm tông đó là duyên khởi hay duyên sinh, mà duyên sinh thì vô tự tánh, tức duyên sinh không tự có thể tánh riêng (“Pháp bất cô khởi trượng cảnh phương sanh”). Các pháp không thể độc lập sinh khởi mà phải nương nhau. Một cây bông lau mảnh khảnh yếu đuối không thể tự đứng trước gió được, nhưng một bụi bông lau nương dựa nhau có thể đứng vững giữa trời (như thúc lô phục).

Tỳ kheo Thích Tâm Trí
Chùa An Dưỡng
Vĩnh Thái, Nha Trang
Xuân Quý Mùi - 2003

--- o0o ---
Hết